

VECKOBLADET

Nr 30 webbform

081017

Bakåtmarsch till Keynes

New Deal-nostalgikern Paul Krugman får ekonomipriset och Blixt-Gordon Brown fantiserar om ett nytt Bretton Woods. Det förment bakåtsträvande vänsterpartiet är kanske inte så mossigt när allt kommer omkring.

Erik Kågström

Kommentar på bloggen

Hej Veckobladet och Göran,

kul att bli omnämnd i VB, en gång för vad som nu verkar vara rätt länge sedan ingick jag i redaktionen några år, många skojiga minnen. Men nu är det dags för ett litet klarläggande. VB skriver att jag på det seminarium om forskningspolitik som gick av stapeln i Lund i slutet av sept att jag främst oroade mig för "hotet från det statligt påbjudna genusperspektivet". Om dessa saker blir det lätt missförstånd så låt mig försöka klara ut detta.

Det är inte alls min åsikt att genusforskningen som sådan skulle vara ett problem i detta avseende. Jag har också många gånger uttryckt att det i ett system som vårt är helt i sin ordning med politiska beslut om ökade satsningar på ett forskningsområde som detta så länge det formuleras som ökade satsningar på en problematik (jämställdhet som forskningsområde). Inte heller tycker jag det är något fel med en särskilt myndighet som skall stödja denna forskning. Problemen som jag ser det är två. Dels har Genussekretariatet slirat på formuleringar om de är till för att stödja forskning om ett särskilt problem/område, eller om de skall stödja forskning med ett särskilt teoretiskt perspektiv. Det förra är enligt min mening helt OK, det andra inte. Dels är det inte alls bra att man försökt använda administrativ, politisk och ekonomisk makt för att förmå andra forskare att använda sig av ett teoretiska perspektiv som skett t ex vid Umeå universitet och i Vetenskapsrådet. Då har man enligt min uppfattning gått över gränsen och skapat ett olyckligt prejudikat. Hur roligt blir det om en borgerlig forskningsminister föreskriver att den ekonomiska forskningen framöver skall utgå från "ett marknadsekonomiskt perspektiv". Linjen bör vara solklar, politiker bestämmer över till vilka områden medel skall gå, forskarna väljer teoretiska och metodologiska utgångspunkter.

Vänliga hälsningar

Bo Rothstein

V-Motion: Spara pengar och miljö – Samordnade transporter

Det är vid det här laget allmänt känt att Lunds centrum inte tål tunga transporter. Det blir sättningar i gator och hus.

Dagens distributionssystem bygger på att det är avsändaren som bestämmer hur leveransen utförs, dvs. från dörr till dörr. Detta innebär att en beställare kan få ett tiotal leveranser samma dag från olika leverantörer.

Beställaren vill ha så få leveranser som möjligt och det är också vad staden och innevånarna vill.

Detta kan tillgodoses om allt gods, som skall till centrala Lund körs till en terminal utanför staden. Där sorteras godset och körs med mindre och mindre miljövänliga bilar ut till beställaren. För åkerierna är det den sista lilla biten i transporten som är den kostsammaste.

Test i Linköping har visat att behovet av fordon minskade med 25 - 30%, den totala tiden för utkörning minskade med 20% och den totala körtiden i centrum minskade med hälften.

Ett första steg i den här riktningen borde vara att samordna samtliga kommunala leveranser till en omlastningsterminal, där sedan kommunala Markentreprenad ombesörjer sortering, omlastning och distribution till de kommunala verksamheterna som står som beställare av varorna.

Därför föreslår vänsterpartiet; att Serviceförvaltningen får i uppdrag att inrätta en omlastningscentral för kommunalt gods, samt att Markentreprenad får i uppdrag att ansvara för närdistributionen.

För Vänsterpartiet: Hanna Gunnarsson, Nita Lorimer

Minnesbilder från 1960-talets vänsterrörelse

Det tog mig lite tid innan jag satte mig att läsa Håkan Arvidssons ”Vi som visste allt. Minnesbilder från 1960-talets vänsterrörelse.” Dels var det människor omkring mig som sa att Håkan är precis likadan som förr – han anser sig veta allt – dels var det entusiasmen för boken på de borgerliga ledar- och kultursidorna som jag fann motbjudande. Här var uppenbarligen en person i deras smak, en person som fyrtio år efter 1968 kunde tala om Hur Ruttet Det Egentligen Var.

En utomordentlig stilist

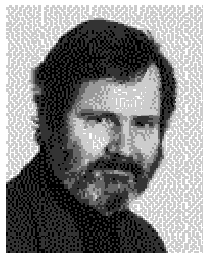
Men nu kunde jag inte hålla mig längre och jag tycker helt enkelt att det är en intressant och bra bok, i första hand därför att Håkan Arvidsson är så god stilist. Han skriver en gammaldags, lätt mångordig prosa, med ord som ”måhända” och det är ovanligt för människor i hans generation. Det kan bli tungt någon gång, men i huvudsak är det vackert och jag ser det som ett fullföljande av den klassiska svenska bildningstraditionen. Och jag har alltså genom åren läst Håkan Arvidsson mera för hans sätt att skriva och än för vad han säger.

Det jag uppskattade mest i den här boken var hans skildring av hur det var i Jönköping på 50- och tidigt 60-tal. Det råkar vara så att jag bodde i Jönköping på 1950-talet och gick i samma gamla hemska läroverk några år före honom. Och gick och frös på lördagskvällarna framför biograferna på samma gamla vindpinade Östra Storgatan! Jag har därmed också full förståelse för det fruktansvärda dilemma som uppstod när flickan han skulle följa hem bodde i Bankeryd. Denna stad Jönköping, då ännu fast i ett järngrepp mellan frikyrkomaffian och bolagshögern (och nu genomkommersialiserad, med motorleder som i Los Angeles) satte sina spår hos oss som genomled de åren. Jag trodde läroverket och upplevelserna där var unika till jag läste Hans Scherfigs skildring av ett Köpenhamnsläroverk på 1920-talet, ”Det forsømte

foraar”. Där var det likadant, denna fasta avsikt att på ett eller annat sätt disciplinera, ja knäcka unga människors livslust och vetgirighet. De åren framstår inte så förfärliga ändå, säger Arvidsson nu. Men klokt nog tillägger han ”Det tror jag emellertid är ett resultat av minnets bedrägeri.” Förvisso.

Den rika lundamiljön

Håkan Arvidsson kom till Lund 1965 och livet öppnade sig. Han ger en skildring av dessa år då Lund var som mest förföriskt, med studentaftnar, föreningsmöten, Atén, filmstudion, allt i ett oerhört rikt utbud. Och han möter Malena (”Hon kunde säga

häpnadsväckande, chockerande saker med ett förtjusande leende, ett leende som dämpade chockverkan.”) Halva Clarté var förälskade i henne, jo. Jag kan försäkra att kretsen var större än så. Hon var intagande.

Håkan blev snabbt en ledande debattör inom vänstern. Jag minns att jag träffade Håkan och Malena under SACO-strejken 1966. Jag gick på den etablerade vänsterlinjen och talade om lyxstrejk bland högavlönade, men Håkan förklarade lugnt att numera var lärarna och läkarna i princip proletariserade och när de gjorde uppror borde man stödja dem, oberoende av deras lön. Jag tror att jag tystnade.

Det blev alltså Clarté, SKP och till slut KFML för Håkan och det blev slutet för hans politiska karriär. Jag minns ett möte på Folkets Hus med Vietnamkommittén där hans KFML-trogna linje exponerades och därmed var han omöjlig i Lund. I Uppsala och Stockholm var maoister gångbara, men deras enögdhet och fanatism gjorde att de inte fungerade i lundakulturen. Håkans politiska karriär var alltså över även om han sen gjorde en viss comeback som medlem i Zenitkretsen under en period. Men sedan han väl börjat sitt återtag gick det inte att hejda: med Lennart Berntsson i släptåg blev det snabbt Timbro och Svenska Dagbladet som gällde och i de trakterna har han hållit sig sen dess. Inga antikommunister är så blodtörstiga som f.d. kommunister vilket har kunnat observeras i en eller annan av hans vällustiga avrättningar av vänstern. Ändå är det vänsterns idéer och vänsterns synsätt som går igen i hans avslutande diskussioner i boken. Han skriver ju fortfarande ungefär dubbelt så bra som andra i liknande ämnen på Sydsvenskans och Svenskans kultursidor. Kanske ger det läsarna där en extra kittling av att här talar en man ur den gamla farliga 68-vänstern. Själv verkar han var mest nöjd med rollen som historiker i Roskilde. Som njutare av det goda livet uppskattar han säkert att Svenskan och Axess betalar bättre än, säg Flamman och Ordfront.

En modig teoretiker och livsnjutare

Så här är det: jag har inte delat många åsikter med Håkan, jag finner ett antal av hans ursäkter i boken för gångna ställningstaganden föga övertygande och jag finner hans vilja att i dag jobba för den borgerliga propagandamaskinen direkt motbjudande. Men han har också en mjuk och avväpnande sida som man inte möter så ofta i den politiska sfären. Han kan avge en formulering som: ”...det finns, enligt min erfarenhet, inget intellektuellt argument som är lika övertygande som en kärlekshistoria.” Detta säger en person som mer än de flesta jag känner till har agerat politiskt på teoretiska grunder, efter principer snarare än efter erfarenheter. Jag tycker det visar hans mod.

Jag har här bara tagit upp några sidor av boken som berör oss i Lund – den rymmer en hel del mera, också personporträtt av gamla slitstarka märken som OP Berggren, Hans Isaksson och Göran Therborn. Och boken har alltså textavsnitt som är de bästa jag har läst när det gäller att skildra några år i mitten av 1960-talet i Lund.

Sten Henriksson

Alternativ ekonomi

Sedan en tid har jag skissat på ett upprop till den svenska vänstern där jag manar till debatt om en ny social ekonomi som bättre än den nuvarande kapitalistiska marknadsekonomin kan tillgodose mänsklighetens behov. En första uppgift i en sådan debatt skulle kunna vara att undersöka om kapitalismen kan fungera utan tillväxt. När Torbjörn Tännsjö fick ta del av utkastet tyckte han att man inte kan starta en debatt med så dystra förutsättningar som en krympande ekonomi och eventuell ekonomisk depression. Den Thatcherska rumpan tycks vila tungt över den ekonomiska debatten med sitt TINA – ”There Is No Alternative”. Och borgerliga media har varit framgångsrika med att förknippa socialistisk ekonomi och kommunism med det totalitära systemet i Sovjetunionen. Någon publikation i Sverige borde väl ändå ha intresse av att öppna sina spalter för en sådan debatt. Mitt utkast ser ut så här:

Upprop till den svenska vänstern

Internationellt finns en debatt om alternativ till den nuvarande kapitalistiska marknadsekonomin. Det märker man inte mycket av i svenska media. Vi är många inom vänstern och miljö rörelsen som talar föraktfullt om kapitalismens ”tillväxtfilosofi” och om ”slit-och-släng-ekonomi”. Men det kapitalistiska ekonomiska systemet fungerar förmodligen inte utan tillväxt. Vi som är kritiska mot detta system har ett ansvar att formulera ett ekonomiskt system som fungerar även vid nolltillväxt och i en krympande ekonomi. Och det är kanske vad som krävs i en framtid när den begränsade tillgången till energi eller andra basresurser, kanske under lång tid, helt enkelt inte möjliggör ekonomisk tillväxt. I varje fall inte i den nuvarande betydelsen av begreppet där konsumtion av prylar är viktigare än livskvalitet.

En ny ”social” ekonomi som ersätter den hittills på många sätt så framgångsrika kapitalistiska marknadsekonomin måste uppfylla vissa villkor.

1. Den skall vara förenlig med demokrati
2. Den skall fungera vid ekonomisk tillväxt såväl som vid nolltillväxt och krympande ekonomi. Med fungera avses att samhället skall fortsätta att fungera utan den massarbetslöshet och de massiva kapitalöverföringar från fattiga till rika som alltid inträtt vid en långvarig ekonomisk depression, med risk för totalitära lösningar. En sänkt konsumtionsnivå skall fördelas lika för alla.
3. Den skall vara förenlig med full sysselsättning och inte som nu kräva en 4-5-procentig arbetslöshet..
4. Den skall vara förenlig med rimlig ekonomisk jämlikhet.
5. Dess grundläggande principer skall kunna tillämpas på global nivå.
6. Den skall vara förenlig med FN:s deklaration om mänskliga rättigheter.
7. Den skall vara förenlig med en ekologiskt hållbar utveckling.

Det gäller att förutsättningslöst och odogmatiskt ta vara på de erfarenheter som gjorts av tidigare ekonomiska system och se vad som fungerat bäst och som kan användas i en ny social ekonomi. Tills vidare får det väl betraktas som en virtuell ekonomi eftersom den inte i dagens läge kan ligga till grund för förslag i parlamentariska församlingar. Först om och när folkflertalet inser att den nuvarande kapitalistiska marknadsekonomin inte är en lösning på mänsklighetens problem kan en tillämpning av denna nya sociala ekonomi bli aktuell för tillämpning. Det är angeläget att ha en beredskap för en sådan situation. En alternativ ekonomi kan också vara ett argument mot högerextremistiska element som utnyttjar bristerna i den nuvarande ekonomin för sina syften. Hittills har vänstern inte haft något bra alternativ att erbjuda de samhällskikt som drabbats hårdast av den neoliberala ekonomin och därför i sin frustration sökt sig till högeropportunistiska organisationer.

Utvecklingen i Latinamerika visar att när folket inser bristerna i den nyliberala kapitalismen

så söker man andra vägar. Kapitalismen har dock varit så överlägset andra ekonomiska system när det gäller att skapa ekonomisk utveckling och välstånd att allmänhetens tilltro till detta system än så länge sitter djupt. Men det kan vara så att kapitalismen haft sin tid och att framtiden kräver något annat.

Den tidning eller de tidningar som vill öppna sina spalter för en debatt om en alternativ ekonomi lär få stor uppmärksamhet. Skulle inte vanliga media visa intresse så finns internet.

Publikationer som skulle kunna ligga till grund för en svensk debatt om en alternativ ekonomi är t ex David Helds förslag om ett globalt socialdemokratiskt kontrakt, David Schweickarts vision om en kapitalism utan kapitalister i "After Capitalism", "The case for socialism" av Alan Maass, Michael Alberts deltagarekonomi i "Parecon, livet efter kapitalismen", Peter Barnes "Capitalism 3.0, A guide to reclaiming the commons".

Tacksam för kommentarer

Erik Kågström

Den ekonomiska krisen ur ett långt perspektiv

Vi är på väg in i en världsomfattande depression med arbetslöshet nästan överallt. Den kan ta formen av en deflation eller en inflation. I båda fallen drabbas de vanliga människorna, men inflationen är farligast. Så bedömer Immanuel Wallersteins utvecklingen i en artikel den 15 oktober.

Vad utlöste krisen? Är det bostadslånen? Eller är det oljespekulationerna? Att söka svar på sådana frågor är att låta sig förblindas av det korta perspektivets damm, som Fernand Braudel kallade det. För att förstå vad som sker måste vi i stället studera ekonomins medellånga och långsiktiga cykliska svängningar.

Vändpunkt för USA och det kapitalistiska systemet

USA inledde sin uppgång till världshegemoni 1873, uppnådde full dominans 1945 och har sedan långsamt försvagats från 1970-talet. George Bushs dårskafer har omvandlat en långsam nedgång till ett brant fall. Vi är nu bortom varje antydning till amerikansk hegemoni.

Vi har inträtt i en multipolär värld. USA är alltjämt en stark makt, kanske den starkaste, men dess fall jämfört med andra makter kommer att fortsätta de närmaste decennierna.

Kondratiev-cykeln är en svängningsrörelse för produktion och prisnivå med en periodlängd på 50-60 år. En av dess faser motsvarar den ekonomiska situation vi befunnit oss i sedan 1970-talet.

Vinsten från de tidigare mest lönsamma produktionsområdena sjunker. Produktionen flyttar då från centrum till andra delar av världssystemet för att kompensera den sjunkande vinsten med lägre produktionskostnader. Det är därför arbetena försvinner från Detroit och Essen samtidigt som tillverkningen växer i Kina, Indien och Brasilien. Kapitalister som eftersträvar extra stora vinster flyttar sin verksamhet till finanssektorn.

Nu har spekulationsbubblan brustit. Det har dröjt länge eftersom Fed i USA, Internationella valutafonden och deras partners i Västeuropa och Japan med olika åtgärder lyckats förhindra att det skett vid tidigare kriser. Men det går inte hur länge som helst.

Det kapitalistiska systemet kan ha nått en vändpunkt. De tre baskostnaderna för kapitalistisk produktion – personal, inputs och skatter – har under hela den kapitalistiska epoken stigit. Idag är omöjligt att uppnå de stora vinster som alltid varit en förutsättning för betydande kapitalistisk ackumulation. Vad händer då?

Kampen om den nya världsordningen

Den omedelbara konsekvensen är kaotisk turbulens, något som vi upplever nu och kommer fortsätta att uppleva de närmaste 20-50 åren. När alla kämpar på alla sätt för sitt eget omedelbara bästa kommer en ny ordning att framträda. Vi kan med säkerhet fastslå att det nuvarande systemet inte kommer att överleva.

Förr eller senare kommer ett nytt system inrättas. Det kommer inte att vara ett kapitalistiskt system utan ett nytt som antingen är mycket värre (mer polariserande och hierarkiskt) eller mycket bättre (mer demokratiskt och jämlikt) än det kapitalistiska systemet. Valet av nytt system är vår tids viktigaste kamp.

Den närmaste tiden

På kort sikt är det uppenbart vad som sker överallt. Vi är på väg in i en protektionistisk värld (globaliseringen kan vi glömma). Regeringarna kommer att ingripa mycket mer direkt i produktionen. Till och med regeringarna i USA och Storbritannien nationaliserar bankerna och de döende storindustrierna. Vi får en regeringsledd omfördelning som antingen kan ta sig vänsterliberala och socialdemokratiska former eller högerextrema, auktoritära.

Och vi är på väg in i en akut social situation inom samhällena när alla slåss om den allt mindre kakan. Det är knappast någon vacker utsikt, på kort sikt.

Andra röster

Ungefär så beskriver Immanuel Wallerstein världsläget. Skevheter och missförstånd i texten får jag ta ansvar för.

Göran Greider brukar kritisera Wallersteins determinism. Utvecklingen kan förefalla förutbestämd. Samma invändning har riktats mot marxismen. Men som vi nyss sett beskriver Wallerstein de närmaste decennierna som en period av kamp mellan ett demokratiskt jämlikt system och ett högerextremistiskt auktoritärt. Den kampen är redan inledd men långt ifrån avgjord.

Wallerstein är långt ifrån ensam om sina slutsatser. Den amerikanske historikern Paul Kennedy publicerade 1988 *The Rise and Fall of the Great Powers. Economic change and military conflict from 1500 to 2000*. Ekonomisk förändring och väpnad konflikt alltså. Han beskriver hur hegemonin i världen förskjutits genom seklerna tills den på 1900-talet hamnade i USA. Han beskriver också hur USA liksom tidigare världsmakter tänjt sin förmåga över bristningsgränsen. Uppgiften för de amerikanska ledarna är nu, enligt Paul Kennedy, att hantera USAs relativa försvagning så att den sker långsamt och fredligt på vägen från ett unipolärt till ett multipolärt system.

Om man ser till USAs landmassa, folkmängd, naturtillgångar och andra ekonomiska resurser vore det naturliga att USA förfogade över ungefär 16 till 18 procent av världsekonomin och motsvarande politiska makt.

Paul Kennedy gjorde sin analys för mer än 20 år sedan, före Sovjetunionens upplösning.

Verklighet och teori samstämmiga

Som de välinformerade vb-läsarna vet motsvarar Gabor Steingarts analys i *Välståndskriget* till punkt och pricka Wallersteins redogörelse för vad som sker under den del av Kondratiev-cykeln där vi just nu befinner oss.

Steingart visar hur konsumenterna i sin jakt på billiga asiatiska varor ökar arbetslösheten och pressar ned lönerna i Europa och USA. Steingarts bok är helt enkelt en detaljerad beskrivning av samma förlopp som Wallerstein förklarar teoretiskt, ett förlopp med utflyttande industrier och ökande arbetslöshet i det gamla kärnområdet med sämre levnadsvillkor som följd. Världshegemonin överförs från USA till Asien.

Exemplet Kina

Gabor Steingart tecknar en förfärande bild av situationen i Kina, en bild som väl motsvarar

Wallersteins varning för risken att det nya världssystemet ska utvecklas i högerextrem och auktoritär riktning: En extrem och växande klyfta mellan de mycket rika och de ofattbart fattiga. En obegränsad tillgång till billig arbetskraft. En så gott som total avsaknad av socialt skyddsnät. En stat inriktad på att skydda ett näringsliv, som i allt större utsträckning är privatiserat. En fullständigt hänsynslös exploatering av miljön.

Gunnar Stensson

Från VB:s fordonsindustriellt sakkunnige:

Bilhatarens julafton (2)

En vecka har förflutit och med den nya glädjeämnen. I USA har Ford och General Motors fått kreditvärdigheten sänkt, en våg av nedskärningar går fram över de europeiska bilfabrikerna, Volvo personvagnar överväger enligt GP att ta bort ännu ett skift i Göteborg. Saab och Volvo hör till dem som minskar försäljningen mest.

Realsocialistiskt alternativ

Det är små bilar som gäller. Italienarna har ju återuppväckt själva inkarnationen av småbilsbegreppet, Fiat 500, en bil vars litenhet har gett upphov till minst två skabrösa historier. Är det tillåtet att lägga en länk, redaktörn?

Bäst är inga bilar, näst bäst är små bilar, som drar lite bränsle och är resurssnåla att tillverka. Det finns några negativa saker att säga om östtyskarnas Trabant, som att avgaserna inte var särskilt rena och att den inte var överdrivet krocksäker. Men det senare var inte så farligt som det kan låta. Dels var de flesta bilarna i DDR Trabant, så många kollisioner skedde mellan jämbördiga parter. Dels var farten måttlig, både för att hastighetsbegränsningarna var stränga och att Trabanten inte kunde gå särskilt fort. Det ledde till lugn trafikrytm och få omkörningar. Och DDR hade nollgräns för trafikonykterhet.

I en öppen, kapitalistisk ekonomi är dock det realsocialistiska alternativet svårt att förverkliga. Östtyskarna längtade så starkt efter de motorstarka västtyska bilar de kunde se på teve att det starkt bidrog till Murens fall. Jag är tevehatare också.

Lära av mobilerna

Ska man vara realkapitalistisk, det vill säga räkna med att den nuvarande samhällsekonomiska ordningen tills vidare består, om än vingskjuten genom den aktuella krisen, är det alltså små bilar som gäller.

– Såna kan vi inte tillverka i Sverige, konkurrensen är för svår, säger Göran Johnson, före detta ordförande i Metall och styrelseledamot i Volvo. Nye Volvochefen Stephen Odell instämmer och talar om en förstärkt satsning på premiumsegmentet. Men nog är väl detta att underkänna den svenska förmågan till produktutveckling och produktion? Se på mobiltillverkarna, de kan konsten att krympa samtidigt som funktionerna blir fler. Förresten är medtävlarna i finbilsklassen nog så svåra. Det är ju där som Saab och Volvo förlorar stort just nu.

Politikerna kan verksamt bidra till utvecklingen mot en lättare bilflotta genom att ändra förmånsbilarnas skatteregler, det som Anna Lindh misslyckades med. Sänkta milersättningar och avdrag för arbetsresor fungerar i samma riktning. Det blir intressant att se om något parti vågar föreslå detta i ett läge där många tycker synd om Volvoarbetarna.

Synd?

Är det då inte synd om de anställda på Volvo? Det är i en mening synd om alla som mister födkroken, antingen de tillverkar bilar, splitterbomber, skräpmat eller något annat. Det får inte

hindra oss från att försöka få bort splitterbomberna och skräpmat. Och det har inte saknats varnande röster som sagt att massbilismen är ohållbar.

Nu är bilarbetarna förstas bara en liten del av alla som i första omgången drabbas när vi börjar röra oss bort från bilsamhället. Tidningarna berättar redan om multiplikatoreffekter och dessa kommer att sprida sej till nya branscher. I gengäld kommer kollektivtrafiken och dess arbetstillfällen att öka. Fast inte i tillräcklig takt. Det blir kärva tider.

I den situationen ska man förstås visa medkänsla. Men det är också viktigt att förhärda sej en smula.

Gunnar Sandin

Svar till Gunnar Stensson

Tack Gunnar för att du var artig och svarade på mitt öppna brev till dig. Tack också för att du varnade mig för att komma med någon ekonomisk plan som skulle kunna vara "ett märkligt tankefoster utan förankring i någon verklighet", något som Karin Svensson Smith med flera visligen avstått ifrån och Marx en gång varnade för. Jag är medveten om att det är djärvt av mig att utlova förslag till en "alternativ ekonomi" men jag ger inte upp. Mina "tankefoster" rör sig kanske mest om hur man kan förändra kapitalismen så att den fungerar bättre och mera demokratiskt än den gjort hittills.

Du nämner några personer som sedan lång tid förutsett den nuvarande krisen. Själv började jag för drygt två år sedan inse vartåt det barkade i världsekonomin. Vid den tiden hade jag läst mycket om den ekonomiska ojämlikhetens destruktiva effekter på folkhälsa och samhällsklimat. Sedan kom insikten om hur den ekonomiska ojämlikhet på individnivå som är en följd av globaliseringens avregleringar, skapat en obalans i världsekonomin på grund av för låg "global aggregate demand". Världsekonomin fungerar då bara om en sektor (USA i dag) tillåts eller tvingas att konsumera utan att producera, vilket i längden är ohållbart. Det är möjligt att Marx förutsett detta i sina skrifter men det som är viktigt nu är att vi har kunskaper baserade på fakta. Jämlikhetskravet kan därför i dag få en helt annan tyngd än när jämlikhet ses enbart som en fråga om rättvisa. Det har som bekant varit svårt att komma överens om vad som menas med rättvisa.

Det verkar nu alltmer sannolikt att finanskrisen kommer att följas av en långvarig ekonomisk depression. Det blir svåra år för många men också förutsättningar för radikala förändringar. Politiker kan – åtminstone tillfälligt – få ett visst övertag över storfinanserna. Det kan till exempel utnyttjas till att de nationella regeringarna återtar kontrollen över penningflödena över gränserna och därmed korrigerar den demokratiförlust som avregleringarna medfört.

Våren 2007 skrev Torbjörn Tännsjö i Flamman en lång och ganska uppskattande recension av amerikanen David Schweickarts bok "After Capitalism". Jag läste boken och tyckte att där fanns många goda idéer. Inte minst eftersom Schweickart kallade sin ekonomi "kapitalism utan kapitalister". "Kapitalism" är nog fortfarande ett starkt varumärke i världen medan "kapitalister" inte står så högt i kurs i dag. (Mer om Schweickarts idéer i kommande nummer).

Stärkt av denna bok gjorde jag ett utkast till ett upprop till den svenska vänstern med uppmaning till debatt om alternativ ekonomi (se "Ett gammalt förslag" i detta nummer av Veckobladet). Torbjörn avrådde mig från projektet och därvid blev det.

Du skriver att mina teser om kapitalismen är riktiga men att det visste redan Marx. Sedan övergår du till att presentera Emmanuel Wallersteins världssystemteori. Den är för mig mest en vänstervariant av Huntingtons visioner om regioner på kulturell och religiös bas med en

dominerande kärnstat. När du sedan kommer till ämnet EU nämner du att vår europeiska organisation av många i Latinamerika ses som en förebild. Ja visst, även amerikanska progressiva skriver ibland entusiastiskt om hur fint det är i Europa. Vi som bor här påminns dock ständigt om att neoliberal ekonomi är inskriven i den konstitution som dessbättre tack vare irländarna ännu inte blivit lag.

Vidare i din text: ”Vid stora historiska skred är det viktigt att vi arbetar i den riktning verkligheten utvisar”. Jag har funderat en del över hur detta märkliga påstående skall tolkas. Kan det vara så, Gunnar, att verklighetens riktning i dag pekar mot förstatligande av banker, till och med i USA? Fortsättningen på ”verklighetens riktning” är kanske förstatligande av Swedish Match som har en belåning på 100 procent av bolagskapitalet. Och turen kommer kanske till andra svenska storindustrier vars vinster till stor del kommit från spekulationer på finansmarknaden som kan ge bakslag nu.

Du skriver att EU ”redan är världsledande beträffande miljöpolitiken”. Men skall vi verkligen ställa upp på Reinfeldts tal om att vi redan nått alla tänkbara klimatmål och egentligen inte behöver göra någonting som kan vara besvärligt. Visst, Sverige rankas högt i världen när det gäller miljöskydd och har haft ekonomisk tillväxt utan ökade koldioxidutsläpp. (Det tycks dock inte gälla innevarande år då utsläppen ökat). Men det positiva gäller endast vår produktion. Enligt World Wildlife Foundation, WWF, hör Sverige till de värsta miljöbovarna när det gäller vår konsumtion. Bara fyra länder i världen – USA, Australien, Kuwait och Saudiarabien – förbrukar mer ändliga resurser och släpper ut mer koldioxid per capita än Sverige. Så där hör vi också till de världsledande. Ett exempel på vår överkonsumtion är det jag nämnde i etanolbrev 7. För produktion av vår livsmedelskonsumtion, till stor del importerad, krävs en landyta som är tio gånger vår nuvarande odlade areal (för närvarande omkring 2 miljoner hektar). Om den energi som krävs i livsmedelsprocessen från jord till bord skulle hämtas ur biomassa skulle landytan behöva vara fyrtio gånger den nuvarande. Kapitalismens konsumism är det största hotet mot miljön.

Sedan skriver du: ”För oss svenskar gäller att förvalta vår stat och vår miljö”. Här framstår du som en sann patriot av nästan amerikanskt snitt. Men skall inte Sverige efter att så länge ha varit en ”liten men aggressiv imperialistisk stat” även bry sig litet om den övriga världens välfärd och miljö.

Du avslutar med: ”Ända ned i kommunalpolitiken och överallt där människor verkar gäller det att tänka ut helt nya perspektiv”. Absolut, det är det jag försöker göra.

Erik Kågström

Gengångaren

Det händer att man inte kan sova. Stereotypa drömmar upprepar sig. Man ligger med hårt slutna ögon och ett värkande tomrum i magen. Universum är slubangat.

Plötsligt har man stigit upp, besökt toaletten, ställt sig vid köksfönstret. Alla de hundratals fönstren i Klostergården är mörka. Nattsuddarna har lagt sig och tidningsutbärarna syns inte till. Gator och gångstigar ligger tomma.

Nej, där nere bakom bilarna närmar sig en kompakt gestalt. Kan det vara min granne Guschel? Ett kallt luftstråk far genom rummet.

Jag slår på tvn.

Det är något fel, bilden är så mörk, men man ser ett par lysande ögon, ett skägg. Är det Usama? Nej, någon annan, kanske en gammal tysk, nån från 1800-talet.

En guttural röst mumlar men ekar plötsligt stark innan jag hinner sänka ljudet på tvn: ”Ett spöke går runt Europa (presenterade du dig nu, gamle gengångare. Men varför bara

Europa? Det måste vara något fel på ditt manifest)”.

Rösten blir suddigare. Den tycks tala om påven och tsaren, franska radikaler och tyska poliser. Så blir den tydligare igen:

”Kapitalet förfäras lika mycket, när profiten saknas eller är mycket låg, som naturen förfäras av vacuum. (en rosslande suck) Men blir profiten rimlig vaknar kapitalet; med tio procent reser det sig och finns överallt (handlar detta om Dracula?) Med 20 procent blir det livaktigt; med 50 procent blir det direkt våghalsigt, med hundra procent krossar det alla mänskliga lagar under sina fötter; och med 300 procent ryggas det inte tillbaka för något brott (eller syftar det på vicepresident Cheney?) ens om det riskerar att hängas i galgen (kapitalet dinglar i galgen!).”

Rösten sjunker igen, blir knappt hörbar. Bara ögonen lyser. Jag anstränger mig att lyssna: ”Denna expropriation fullbordas genom spelet av den kapitalistiska produktionens immanenta lagar... Varje kapitalist slår nu ihjäl flera...(spårar jag en antydning till sadistisk belåtenhet?)...sammanflätningen av alla folk i världsmarknadens nät... Med det beständigt avtagande antalet kapitalmagnater som åtnjuter alla fördelarna av denna omvandlingsprocess växer massan av elände, förtryck, trældom, urartning, utsugning...(högarna av ruttnande karpar i dyn.) men också upproriskheten!” Det kommer som en trumpetstöt.

Så börjar rösten mala om produktionen:

”Produktionen är omedelbart också konsumtion. Individerna som under produktionsprocessen utvecklar sina färdigheter ger också ut dem, förbrukar dem i produktionsakten alldeles så som den naturliga akten att avla avkomman (vältrande kroppar) också är ett förbrukande av livskrafter. (det stora ansiktet i tvn ser lystet ut, läpparna blänker under skägget) Produktionen är också konsumtion av produktionsmedel som användes och förbrukas och delvis, som vid eldning, upplöses i grundelementen. (ESS. Flammor i tv-rutan) Likaså konsumtionen av råmaterialet som inte förblir i sin naturliga gestalt och beskaffenhet utan tvärtom förlorar dessa. Själva produktionsakten är därför i alla sina moment en konsumtionsakt (naturtillgångarna är ändliga! Gubbfan!)”

Men han hör inte, han är ju i tvn. ”Produktiv konsumtion”, mumlar han: ”Konsumtionen är omedelbart också produktion. Att människan i näringsprocessen, en form av konsumtion, reproducerar sin egen kropp, är klart. Men detta gäller om varje annat slag av konsumtion som på det ena eller andra sättet reproducerar människor i ett eller annat avseende. Konsumtiv produktion. (Är detta nån sorts final cut av Bladerunner?) Konsumtionen producerar produktionen i dubbelt avseende...”

Jag blir plötsligt matt, rösten hörs alltmer avlägsen, jag slumrar till i stolen men väcks då Sydsvenskan dunsar genom brevluckan.

Klockan är fem. Tvn brusar. Jag tänder lampan. Ute blir det svartare än förut. Kokar kaffe, sätter mig och läser: ”De svenska storbankerna står starka med god tillgång på kapital...Bara under september varslades cirka 9000 personer i Sverige. I veckan spädde Volvo Personvagnar på den dystra statistiken med ett jättevarsel som fortplantar sig” (vad var det jag drömde i natt?) långt in i underleverantörsledet”.

Detta är ju oanständigt!

Mörkret övergår i grå gryning. Lampor tänds i enstaka fönster. Innanför gardinerna rör sig trötta kroppar. Ett godståg dånar långsamt förbi med gnisslande bromsar.

Det kanske känns bättre om jag duschar.

Gunnar Stensson

(efter en stunds ögnande i Det kommunistiska manifestet och Till kritiken av den politiska ekonomin)

Överklagande

**Till Regeringskansliet
Miljödepartementet
Enheten för förvaltningsärenden
Handläggare Lina Oskarsson**

Diarienummer: M2008/3297/F/P

Komplettering till överklagande i fråga om detaljplan för Klostergården 2:6 m.fl. i Lund, Lunds kommun.

Lövskog, parkmark och vattendrag är sällsynta i det snabbt växande Lund mitt på den skånska slätten. Men i södra Lund finns ett område som är till glädje inte bara för de närboende i stadsdelen Klostergården utan för hela befolkningen. Det är Sankt Lars-parken väster om Malmövägen med Höjeådalen som sträcker sig förbi Källby och under järnvägen förbi de fågelrika dammarna bort till Värpinge, en smal kil av naturmark, skyddad genom att vara en dal med rik vegetation.

Skyddet av detta naturområde är en av huvuduppgifterna för Klostergårdens byalag. Som i alla stadsnära naturområden kräver detta en ständig kamp mot utbyggnader, trafik och andra ingrepp som förminskar den redan lilla arealen naturmark. Behovet uppmärksammades redan i en redovisning av landstinget 1971, som då var ägare till Sankt Lars sjukhus med den nu snart hundrafemtioåriga Sankt Lars-parken.

Parken privatiserades 1998. Vid den tiden fanns planer att omvandla området till en spa-anläggning med hotell. Byalaget förde en beslutsam kamp för att förhindra att parken på det sättet privatiserades.

När detaljplanen för Klostergården 2:6 presenterades 2005 var Klostergårdens byalag på många punkter nöjd med planen. Men det fanns en del som var oacceptabel: i den del av parken där Barn och ungdomspsykologiska institutionen ligger planerades en ny stadsdel. För att bygga den nya stadsdelen planerade byggnadsnämnden att hyvla bort den pilevall som avgränsade markområdet från bostäderna norr om den och från ängsmarken väster om den.

Klostergårdens byalag motsatte sig inte att det byggdes bostäder men motsatte sig att pilevallen schaktades bort och invände mot den alltför höga exploateringsgraden. Vi fick starkt medhåll av den allmänna opinionen under en mer än tvåårig kampanj som innefattade möten, insändare och en namninsamling på Klostergården där 1000 boende stödde oss. Samtliga partier i fullmäktige utom moderaterna och socialdemokraterna stödde våra krav.

Särskilt de boende i fastigheterna omedelbart norr om den tilltänkta nya stadsdelen kände ett starkt hot. Deras bostäder vette mot den äng och den lummiga pilevall som skulle schaktas bort för att ge rum åt fyråvåningshus. De stod inför förvandlingen av en rik natur med näktergalar och koltrastar till en förortsgata med höga tegelvillor. Inför den här kompletteringen av överklagandet har jag samlat in ett stort antal fullmakter från de oroliga familjer som bor i området. Somliga har tillfogat kommentarer.

I samband med byggnadsnämndens sammanträde den 6 december 2006 lämnade vi in de 1000 namn som insamlats till byggnadsnämndens dåvarande ordförande Gunnar Jönsson. Bevakningen från massmedia var stor.

Beslutet den 14 juni 2007 blev att fullmäktige antog planen. Partipiskorna ven över socialdemokratiska och moderata representanter nästan på samma sätt som i FRA-debatten. En ekonomisk överenskommelse med fastighetsbolaget Kungsleden stod på spel.

Under de två år som gått sedan byggnadsnämnden fattade sitt ödesdigra beslut har södra Lund vuxit med nya stora stadsdelar. Samtidigt har synen på bevarandet av de grönområden som finns blivit en annan. Idag skulle man kanske ifrågasätta om det över huvud taget byggdes i BUP-området. När vi accepterade viss utbyggnad grundade det sig på att där redan fanns en

byggnad, Barn och ungdomspsykologiska kliniken. Den skulle rivras och vi menade att det var rimligt att bygga där om man tog hänsyn till den närliggande naturen

Klostergårdens byalag

Byalaget har varit aktivt i 40 år och på många sätt bidragit till att forma Klostergården. Vi har förhindrat att en fyrfilig väg byggdes mellan Klostergården och Sankt Lars, vi har stoppat bygget av ett ICA-Maxi som skulle ha utarmat vårt centrum. Vi har förmått Åkerlund och Rausing att begränsa utsläppen av cancerogena gaser.

Vi håller regelbundna månadssammanträden som är öppna för alla i Kultur och fritidsnämndens lokal i Klostergårdens centrum (ibland i församlingshemmet Helgeandsgården), svarar regelmässigt på kommunens remisser, avger egna skrivelser osv. Under 2008 har vi bland annat uttalat oss om planen för renoveringen av Klostergårdsfältet, evenemangshallen på Klostergårdens idrottsplats, byggandet av det så kallade Holmenkollenhuset med 450 lägenheter (som vi gillar eftersom det är en förtätning som inte inkräktar på naturen) och bevarandet av det gröna stråket, även benämnt Källbyvägen.

Som framgår av Program för Klostergårdens byalag är vi en ideell, politiskt och religiöst oberoende förening som har varit verksam för att främja miljön och de boende i Klostergården sedan 1970-talet. Vår verksamhet finns dokumenterad i ett antal pärmar i Klostergårdens stadsdelbibliotek i centrum.

Vid ett extra årsmöte 9 juni 2008 antog vi program och stadgar för vår fortsatta verksamhet. Av protokollen framgår att jag som firmatecknare är berättigad att företräda Klostergårdens byalag.

I en mapp har jag samlat fullmakter från de boende i fastigheterna Sunnaväg 209, 211, 213, 214, 215, 217, 219, 223, 225, 227, 229, 233, 235 och 237, som direkt skadas miljömässigt och ekonomiskt om detaljplanen förverkligas. Många av dem har valt att bo där just på grund av naturen.

För att dokumentera att även Klostergårdsbor som får utsikten från sina fönster förfulad eller som får vistelsen i naturområdet störd är angelägna bifogar jag också några få fullmakter från dem som bor på andra gator i Klostergården. Egentligen borde jag tillfogat några namn från stadsdelarna Margretetorp och Järnåkra också eftersom de också är berörda, även om de ligger utanför byalagets verksamhetsområde. Visserligen avrådde Du mig, eftersom de inte var relevanta för den juridiska bedömningen, men det är viktigt att dokumentera ett allmänt stämmingsläge.

Vi är många sakägare som bedömer att det är av yttersta vikt att detaljplanen stoppas i den del som handlar om att schakta bort pilevallen, bygga för stora hus och utbreda den nya förstaden i naturområdet!

Lund den 13 oktober 2008-10-13

För Klostergårdens byalag

Gunnar Stensson

Klostergårdens byalag

En ideell förening för boende på Klostergården i södra Lund

www.klostergardens-byalag.se

